

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології та соціології
Кафедра педагогічної та вікової психології

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

Психологічне проектування життєвого шляху особистості

підготовки: **бакалавра**

спеціальності: **053 Психологія**

освітньо-професійної програми: **Психологія**

Луцьк – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Психологічне проектування життєвого шляху особистості» підготовки бакалавра, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія, за освітньо-професійною програмою «Психологія».

Розробник: Вірна Ж.П., доктор психологічних наук, професор кафедри педагогічної та вікової психології

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології Волинського національного університету імені Лесі Українки
протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри: проф. Ярослав ГОШОВСЬКИЙ

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна / заочна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки; 053 Психологія; освітня програма «Психологія»; освітній рівень «Бакалавр»	Вибіркова
Кількість годин / кредитів _210/180_ / _7/6_		Рік навчання _2020-2021_
		Семестр _8/10_
		Лекції _20/20_ год.
		Практичні (семінарські) _18/16_ год. Лабораторні _16/16_ год. Індивідуальні _ _ год.
		Самостійна робота _148/106_ год.
ІНДЗ: <u>є</u> / немає	Консультації _8/22_ год.	
		Форма контролю: залік
Мова навчання: українська		

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові: **Вірна Жанна Петрівна**

Науковий ступінь: **доктор психологічних наук**

Вчене звання: **професор**

Посада: **професор кафедри педагогічної та вікової психології**

Контактна інформація:

Virna.Zhanna@eenu.edu.ua

Дні занять:

<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Навчальний курс передбачає здобуття студентами теоретичних знань та набуття практичних навичок з оволодіння методами і засобами вивчення проектування життєвого шляху особистості впродовж усього життя. Навчальний курс вміщує теоретико-емпіричний матеріал вивчення прогнозу розвитку особистості у площині розгортання її життєвого шляху. Цінним здобутком програми є конкретний теоретико-прикладний матеріал, у якому зібрано оригінальний матеріал з вивчення психологічного простору і часу розгортання життєвого шляху особистості; специфіки прояву життєвої активності, смислу життя і компетентності у прогнозуванні життєвого шляху особистості та впливу соціальної інституалізації на ефективність прогнозування життя. У програмі висвітлено психодіагностичний інструментарій консультативного вивчення проектування життєвого шляху особистості.

2. **Пререквізити.** Базову основу навчального курсу складають теоретичні знання з дисциплін «Вікової психології», «Педагогічної психології» та «Психологічний супровід в кризових ситуаціях та адаптація в особливих умовах».

3. **Мета і завдання навчальної дисципліни.** Головною метою вивчення курсу є висвітлення теоретико-прикладних аспектів психологічного проектування життєвого шляху особистості крізь проблему консультативних методів і засобів його ефективної реалізації. Основними завданнями курсу є ознайомлення з загальними принципами, підходами, категоріально-понятійним апаратом та розкриття загальної і методичної стратегії використання методів консультативного вивчення проектування життєвого шляху особистості.

4. **Результати навчання (компетентності).** В результаті засвоєння навчального курсу студенти мають *знати*: основні теоретико-методологічні засади та категоріально-понятійний апарат вивчення проблеми психологічного проектування життєвого шляху особистості, а саме чітко розуміти предметну область та специфіку використання отриманих знань психологом (ЗК-3; ФК-1; ФК-2;). По закінченню курсу студенти повинні *вміти*: використовувати теоретичні і емпіричні матеріали курсу в інших напрямках психологічної науки, а саме орієнтуватися у пошуці, обробці та аналізі інформації з різних джерел з метою проведення наукових досліджень на відповідному рівні (ЗК-6; ФК-3); систематизувати, планувати та контролювати отримані знання з метою вироблення професійної компетентності у консультативній практиці, а саме застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях (ЗК-12; ФК-9); здійснювати психологічний вплив на особистість в межах консультативного супроводу психологічного прогнозування життєвого шляху особистості, а саме проявляти навички

використання психолого-комунікаційних технологій та умінь надавати психологічну допомогу відповідно до запиту (ЗК-5; ФК-8).

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Лекції	пр.зан.	лаб.зан.	сам. робота	Конс	*Форма контролю / бали
Змістовий модуль 1. Теоретико-прикладні аспекти вивчення психологічного проектування життєвого шляху особистості						
Тема 1. Особистість та прогнозування її розвитку	2/2			13/14	-/3	дискусія (1 бал); підготовка реферату (2 бала)
Тема 2. Феноменологія життєвого шляху особистості	2/2	2		15/12	-/3	дискусія (1 бал); підготовка реферату (2 бала)
Тема 3. Життєвий комфорт у прогнозуванні життєвого шляху особистості	2/2	2/2	2/2	15/10	1/2	дискусія (1 бал); підготовка реферату (2 бала); виконання лабораторних завдань (4 бала); тести (4 бала)
Тема 4. Психологічний простір у прогнозуванні життєвого шляху особистості	2/2	2/2	2/2	15/10	1/2	дискусія (1 бал); підготовка реферату (2 бала); виконання лабораторних завдань (4 бала); тести (4 бала)
Тема 5. Психологічний час у прогнозуванні життєвого шляху особистості	2/2	2/2	2/2	15/10	1/2	дискусія (1 бал); підготовка реферату (2 бала); виконання лабораторних завдань (4 бала); тести (4 бала)
Тема 6. Стиль життя у прогнозуванні життєвого шляху особистості	2/2	2/2	2/2	15/10	1/2	дискусія (1 бал); підготовка реферату (2 бала); виконання лабораторних завдань (4 бала); тести (4 бала)
Тема 7. Смысл і	2/2	2/2	2/2	15/10	1/2	дискусія

мудрість життя у прогнозуванні життєвого шляху особистості						(1 бал); підготовка реферату (2 бала); виконання лабораторних завдань (4 бала); тести (4 бала)
Тема 8. Соціальна компетентність у прогнозуванні життєвого шляху особистості	2/2	2/2	2/2	15/10	1/2	дискусія (1 бал); підготовка реферату (2 бала); виконання лабораторних завдань (4 бала); тести (4 бала)
Тема 9. Особистісна успішність у прогнозуванні життєвого шляху особистості	2/2	2/2	2/2	15/10	1/2	дискусія (1 бал); підготовка реферату (2 бала); виконання лабораторних завдань (4 бала); тести (4 бала)
Тема 10. Життєтворчість у прогнозуванні життєвого шляху особистості	2/2	2/2	2/2	15/10	1/2	дискусія (1 бал); підготовка реферату (2 бала); виконання лабораторних завдань (4 бала); тести (4 бала)
Разом за модулем 1	20/20	18/16	16/16	148/106	8/22	94/94
Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)						Бал
ІНДЗ						6
Всього годин / Балів						210/180 / 100/100

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Написання реферату (обсягом 10-12 сторінок, структурованим за планом, з використанням наведеного списку літератури).

Реферат. Важливим засобом у засвоєнні знань є написання рефератів та виголошення реферативної доповіді. Тематика рефератів пропонується за визначеними темами практичних занять та СРС. Мета реферативної доповіді полягає у засвоєнні студентами основних аспектів розкритої у реферативному дослідженні теми, формуванні запитань, проведенні дискусії. На практичному занятті рекомендується обговорювати не більше двох рефератів.

Вимоги до реферату: обсяг – 10-12 аркушів формату А4; структура – вступ, основна частина, висновок, список використаних джерел.

У вступі розкривається актуальність теми, визначається мета, в основній частині містяться основні положення дослідження, що розкривають тему, у висновку викладаються основні положення та пропозиції автора, що впливають із розгляду теми. Реферативна доповідь та участь в її обговоренні можуть бути предметом окремого оцінювання викладачем або враховуватись ним при оцінці інших форм контролю.

При вивченні тем винесених на самостійне вивчення студент повинен виконати одну із запропонованих тем рефератів.

Тема 1. Особистість та прогнозування її розвитку

План

1. Життєве прогнозування і самореалізація особистості.
2. Соціальне буття людини і перспективні віхи розвитку.
3. Пояснення життєвих перспектив і планів особистості.
4. Прогнозування і прогностика життєвого шляху особистості.

Теми рефератів:

1. Формування життєвого світогляду людини в онтогенезі.
2. Прогнозування і самопрогнозування в житті людини.
3. Життєва програма і прогнозування: схожі та відмінні ознаки.
4. Життєві прогнози і перспективи життя в підлітковому віці.
5. Життєві прогнози і перспективи життя в юнацькому віці.
6. Життєві прогнози і перспективи життя в зрілому віці.
7. Життєві прогнози і перспективи життя в похилому віці.
8. Вплив образу світу людини на прогнозування її життєвого шляху.
9. Вплив образу Я людини на прогнозування її життєвого шляху.
10. Значення Я-концепції у прогнозуванні життя людини.

Тема 2. Феноменологія життєвого шляху особистості

План

1. Концептуальні підходи вивчення життєвого шляху в психологічній науці.
2. Життєвий шлях у ракурсі переживання життєвих криз особистістю.
3. Життєвий шлях і вікова періодизація життя людини.

Теми рефератів:

1. Життєвий шлях і «концепції» життєвої поведінки.
2. Життєвий шлях і самоактуалізація особистості.
3. Життєвий шлях і «власна історія» особистості.
4. Життєві колізії і життєві драми особистості.
5. Життєвий шлях і соціальна зрілість особистості.
6. Життєвий шлях і життєва мудрість особистості.
7. Соціальне та індивідуальне життя людини.
8. Життєва насиченість і життєвий потенціал особистості.
9. Внутрішній психологічний фон і життєвий потенціал особистості.
10. Вплив вчинку на формування життєвого шляху особистості.

Тема 3. Життєвий комфорт у прогнозуванні життєвого шляху особистості

План

1. Індивідуально-особистісний вимір комфортного життя.
2. Соціально-психологічний вимір комфортного життя.
3. Історично-політичний вимір комфортного життя.

Теми рефератів:

1. Життєвий комфорт і задоволеність життям.

2. Життєвий комфорт і психологічне благополуччя.
3. Життєвий комфорт і соціальна ідентифікація особистості.
4. Життєвий комфорт і соціальні стереотипи.
5. Життєвий комфорт і «образ світу» людини.
6. Життєвий комфорт і професійна реалізація особистості.
7. Життєвий комфорт і світоглядні установки.
8. Життєвий комфорт і просоціальна спрямованість особистості.
9. Життєвий комфорт і стратегія життєвої самореалізації.
10. Життєвий комфорт і «модель життя» особистості.

Тема 4. Психологічний простір у прогнозуванні життєвого шляху особистості

План

1. Системні ідеї аналізу суверенності психологічного простору особистості.
2. Специфіка суверенних ознак функціонування особистості в сучасних психологічних теоріях.
3. Особистісний вимір «простору» реалізації людини.

Теми рефератів:

1. Реальна та віртуальна характеристики життєвого простору особистості.
2. Якісні та кількісні характеристики життєвого простору особистості.
3. Життєвий простір і життєве середовище людини.
4. Самоідентичність як базовий фактор формування життєвого простору особистості.
5. Рефлексія буття у життєвому просторі особистості.
6. Самість у життєвому просторі особистості.
7. Автентичність у життєвому просторі особистості.
8. Життєстійкість у життєвому просторі особистості.
9. Автономність у життєвому просторі особистості.
10. Самотворення у життєвому просторі особистості.

Тема 5. Психологічний час у прогнозуванні життєвого шляху особистості

План

1. Часові ознаки соціальної адаптації особистості.
2. Час і своєчасність життєвого саморозкриття особистості.
3. Раціональні способи організації часу життя особистості.

Теми рефератів:

1. Біологічний, історичний і психологічний час особистості.
2. Часові етапи в періодизації вікового розвитку особистості.
3. Дискретність психічного розвитку в масштабі часу
4. Часові орієнтири життєвих криз людини.
5. Часові характеристики гетерохронності розвитку особистості.
6. Часові особливості переживання стресових ситуацій.
7. Часовий діапазон життєвого саморозкриття особистості.
8. Часова компетентність у становленні життєвого шляху особистості.
9. Часові пріоритети та відчуття «втрати» часу особистості.
10. Раціоналізація часової організації особистості.

Тема 6. Стиль життя у прогнозуванні життєвого шляху особистості

План

1. Життєвий стиль і життєвий досвід особистості.
2. Діяльна, суб'єктна, особистісна та аксіологічна парадигма трактування життєвого стилю особистості.
3. Життєвий стиль в теоріях інтегральної індивідуальності та індивідуального стилю діяльності.

Теми рефератів:

1. Інтегральні тенденції вивчення життєвого стилю особистості.
2. Значення життєвого стилю у виборі унікальної життєвої мети.
3. Життєвий стиль як результат поведінкових проявів особистості.
4. Вплив групової належності на формування життєвого стилю особистості.
5. Вплив соціальних установок на формування життєвого стилю особистості.
6. Актуально-потенційна активність особистості і життєвий стиль.
7. Особливості стратегічного рішення на основі життєвих планів індивіда.
8. Специфіка інтерпретації власного досвіду у становленні життєвого стилю.
9. Життєвий стиль і травматичний досвід особистості.
10. Індивідуальний стиль саморегуляції і життєвий досвід особистості.

Тема 7. Смысл і мудрість життя у прогнозуванні життєвого шляху особистості

План

1. Смысловая організація життя особистості.
2. Життєва доля і мудрість життя особистості.
3. Ціннісна архітектоніка життєвого досвіду особистості.

Теми рефератів:

1. Структура смыслової сфери особистості
2. Смыслоутворюючі мотиви в системі життєвих перспектив особистості.
3. Роль рефлексії в досягненні смыслу життя.
4. Смыслові утворення в індивідуальному житті суб'єкта.
5. Смыслові установки в індивідуальному житті суб'єкта.
6. «Смысловое поле» успішної реалізації особистості.
7. Структурні та регулюючі функції смыслу життєвої реалізації особистості.
8. Механізми мотиваційно-смыслової регуляції формування професійного досвіду особистості.
9. Життєва мудрість і манера поведінки особистості.
10. Життєва мудрість як ресурс життєстійкості особистості.

Тема 8. Соціальна компетентність у прогнозуванні життєвого шляху особистості

План

1. Соціальна компетентність як осмыслення власного життя особистості.
2. Соціальна компетентність як індикатор готовності до життя.
3. Соціальна компетентність як ознака самоздійснення особистості.

Теми рефератів:

1. Творча позиція особистості та її соціальна компетентність.
2. Визнання людей і самовизнання в ознаках соціальної компетентності особистості.
3. Досягнення влади в ознаках соціальної компетентності особистості.
4. Авторитарність і харизма в ознаках соціальної компетентності особистості.
5. Професійний кар'єризм в ознаках соціальної компетентності особистості.
6. Переживання щастя в ознаках соціальної компетентності особистості.
7. Життєвий статус і соціальна компетентність особистості.
8. Історична доля особистості та становлення її соціальної компетентності.
9. Моральні орієнтири і соціальна компетентність особистості.
10. Здатність до самовдосконалення і самозмін особистості у становленні її соціальної компетентності.

Тема 9. Особистісна успішність у прогнозуванні життєвого шляху особистості

План

1. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки особистісної успішності.
2. Рефлексивні механізми набуття особистісної успішності.

3. «Життєва наповненість» і успішність особистості.

Теми рефератів:

1. Автобіографічні детермінанти особистісної успішності.
2. Акме-події в житті особистості та їх вплив на її успішність.
3. Соціальна корисність та особистісна успішність.
4. Екстенсивна та інтенсивна позиції особистості в досягненні успіху.
5. Переживання «самості» і досягнення особистісної успішності.
6. Часові особливості переживання стресових ситуацій.
7. Захисні стратегії та їх вплив на досягнення особистісної успішності.
8. Генеративність як ознака особистісної успішності.
9. Феномен самодетермінації та особистісна успішність.
10. Індивідуальний спосіб організації життєдіяльності та особистісна успішність.

Тема 10. Життєтворчість у прогнозуванні життєвого шляху особистості

План

1. Самовизначення особистості та індивідуальний життєвий шлях.
2. Призначення та усвідомлення суспільної значущості життєвого шляху.
3. Життєве покликання у визначенні траєкторії розвитку життєвого шляху.

Теми рефератів:

1. Життєвий вибір у синергетичному вимірі розгортання життєвого шляху.
2. Життєве рішення у синергетичному вимірі розгортання життєвого шляху.
3. Стереотипні способи і форми вирішення життєвих задач.
4. Інноваційні моделі вирішення життєвих задач.
5. Динамізм життя і життєтворчість особистості.
6. Соціальний досвід в апробації життєздійснення особистості.
7. Імітація життя: ознаки і тенденції прояву.
8. Соціальні санкції та їх вплив на життєздійснення особистості.
9. Установки на життєві досягнення та їх вплив на життєздійснення особистості.
10. Смисложиттєві орієнтири у життєтворчості особистості.

IV. Політика оцінювання

При вивченні навчальної дисципліни «Психологічне проектування життєвого шляху особистості» оцінювання здійснюється під час проведення навчальних занять у відповідності до програми силабусу, що вміщує відвідування лекцій, практичних і лабораторних занять, опрацювання літературних джерел та інтернет-ресурсів (проведення дискусії, виконання лабораторних завдань, тестування); виконання самостійної роботи (написання реферату) та виконання індивідуального завдання (підготовка аналітичної записки).

Навчальна дисципліна містить 1 змістовий модуль, який передбачає перевірку якості засвоєння теоретичних знань, отриманих на лекціях і в ході виконання самостійних завдань та практичного матеріалу, локалізованого з змісті лабораторних занять.

Загальна кількість тем змістового модуля становить 10 тем. 1 та 2 тема змістового модулю оцінюється від 0 до 3 балів, а теми 3-10 оцінюються від 0 до 11 балів. Виконання індивідуального завдання – 6 балів. Загальна оцінка за курс складається як алгебраїчна сума оцінок за змістовий модуль: поточне оцінювання (практичні заняття, лабораторні заняття, самостійна робота) та виконання індивідуального завдання. Оцінювання здійснюється за 100-

бальною шкалою ECTS. На оцінку завдань змістового модуля I відводиться 100 балів.

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля викладач виставляє одну оцінку за аудиторну самостійну роботу та виконання ІНДЗ студента з усіх поточних оцінок за ці види робіт. Максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити 100.

Викладач веде чіткий облік відвідування та оцінювання виконаних студентом робіт. У разі відсутності з поважної причини на практичному занятті студент представляє виконані завдання у письмовому вигляді, а також знання студента оцінюють за результатами усного опитування по темі, що, зокрема, визначає рівень володіння тематичними термінами та ключовими поняттями в ході індивідуальних консультацій, які викладач проводить згідно графіку, затвердженому на кафедрі.

Якщо студент хоче покращити підсумковий бал за аудиторну роботу, то він може запропонувати надруковані статті чи тези за тематикою навчального курсу. Також студент може отримати додаткові бали, або ж претендувати на зарахування максимальної кількості балів за одне практичне заняття при наявності сертифікату за пройдене навчання додаткової практичної підготовки (підвищення компетентності) з психології, де зміст сертифікату (проблематика навчального курсу) відповідає змісту навчальної дисципліни, чи то за участь в науково-практичній конференції чи семінарі (круглому столі) при наявності програми участі, в якій зазначена форма участі студента: тема заявленої доповіді, або особисте включення у практичні форми роботи.

V. Підсумковий контроль

Підсумковою формою семестрового контролю є залік, якщо студент хоче покращити незадовільну підсумкову оцінку і підвищити свій рейтинг. Для цього студенту необхідно перездати теми із виконанням усіх зазначених у них видів навчальних робіт.

VI. Шкала оцінювання

Критерії семестрового оцінювання знань студента

<u>Оцінка</u> <u>в</u> <u>балах</u>	<u>Лінгвістична</u> <u>оцінка</u>	<u>Оцінка за шкалою ECTS</u>	
		<u>Оцінка</u>	<u>Пояснення</u>
90– 100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.

82 – 89	Дуже добре («зараховано»)	В	« Дуже добре » – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома - трьома незначними помилками.
75 – 81	Добре («зараховано»)	С	« Добре » – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
68 – 74	Задовільно («зараховано»)	Д	« Задовільно » – теоретичний зміст курсу освоєний не повністю , але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60 – 67	Достатньо («зараховано»)	Е	« Достатньо » – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
35–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	« Умовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1–34		F	« Безумовно незадовільно » – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Методичні матеріали:

1. Психологічне проектування життєвого шляху особистості: методичні рекомендації до практичних і лабораторних занять для студентів

спеціальності 053 «Психологія» ОС «Бакалавр» / укладач Вірна Ж.П. – Луцьк: СНУ імені Лесі Українки, 2020. – 40с.

2. Психологічне проектування життєвого шляху особистості: методичні рекомендації до самостійної роботи для студентів спеціальності 053 «Психологія» ОС «Бакалавр» / укладач Вірна Ж.П. – Луцьк: СНУ імені Лесі Українки, 2020. – 40с.

Основна:

1. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни. Москва : Мысль, 1991. 299 с.

2. Жизненный путь личности (вопросы теории и методологии социально-психологического исследования) / [под ред. Л.В. Сохань]. Киев : Наукова думка, 1987. 290 с.

3. Життєва компетентність особистості : від теорії до практики : науково-методичний посібник / за ред. І.Г. Єрмакова. Запоріжжя: Центріон, 2005. 640 с.

4. Життєві домагання особистості: монографія / [за наук ред. Т.М. Титаренко]. Київ : Педагогічна думка, 2007. 456 с.

5. Кондратенко Ю.П. Оптимізація процесів прийняття рішень в умовах невизначеності: навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. 96 с.

6. Кроник А.А., Ахмеров Р.А. Каузометрия: методы самопознания, психодиагностики и психотерапии в психологии жизненного пути / [2-е изд. исправ., дополн.]. Москва : Смысл, 2008. 294 с.

7. Максименко С.Д. Генетическая психология (методологическая рефлексия проблем развития в психологии). Москва : Рефл-бук, К. : Ваклер, 2000. 320с.

8. Максименко С.Д. Общая психология : учебник. Москва : Рефл-бук, 2004. 528 с.

9. Максименко С.Д., Максименко К.С., Папуча М.В. Психологія особистості : підручник. Київ : ТОВ «КММ», 2007. 296 с.

10. Пальчевський С. С. Акмеологія: навч. посіб. для студентів вищих навч. Закладів. Київ: Кондор, 2008. 398 с.

11. Панок В. Г., Рудь Г.В. Психологія життєвого шляху особистості : монографія. Київ : Ніка-Центр, 2006. 280 с.

12. Рибалка В. В. Методологічні питання наукової психології: навчально-методичний посібник. Київ : Ніка-Центр, 2003. 204 с.

13. Санников А.И. Психология жизненного выбора личности : монография. Одесса : Изд-во ВМВ, 2015. 440 с.

14. Сохань Л.В. Моделі життя особистості : імперативи ХХІ століття. *Українське суспільство : моніторинг – 2000: інформаційно-аналітичні матеріали*. Київ : Інститут соціології НАН України, 2000. 229-236.

15. Сохань Л. В. Искусство житнетворчества. Предназначение. *Житнетворчество. Судьба: Социологические очерки, социально-*

психологические эссе, интервью, глоссарий. Київ : Издательский Дом Дмитрия Бурого, 2010. 576 с.

16. Сохань Л. В., Головаха Е. Н., Ануфриева Р. А. Психология жизненного успеха: опыт социально-психологического анализа преодоления критических ситуаций. Киев: Вища школа. 1995. 66 с.

17. Татенко В.О. Психологія інтимного життя : монографія. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 300 с.

18. Титаренко Т.М. Жизненный путь. *Психологія особистості : словник-довідник* / за ред. П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. Київ : Рута, 2001. 34-35.

19. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. Київ : Либідь, 2003. 376 с.

20. Чепелева Н. В. Життєва ситуація особистості. *Основи практичної психології*. Київ : Либідь, 1999. 112-136.

21. Швалб Ю.М. Психологические модели целеполагания : монографія. Київ : Стилос, 1997. 240 с.

22. Школа життєтворчості особистості: науково-методичний збірник / ред. кол. : В. М. Доній, Г. М. Несен, І. Г. Єрмаков та ін. Київ : ІСДО, 1995. 480 с.

23. Штайнер К. Сценарии жизни людей. Москва : Пресс, 2000. 288 с.

24. Янчук В. А. Введение в современную социальную психологию. Минск : Асар, 2005. 768 с.

25. Ямницький В. М. Розвиток життєтворчої активності: теорія та експеримент: монографія. Одеса: ПНЦ АПН України – СВД Черкасов М. П., 2006. 362 с.

Додаткова:

1. Абульханова К.А., Березина Т.Н. Время личности и время жизни : монографія. Санкт-Петербург : Алетей, 2001. 304 с.

2. Альгин А.П. Ризик і його роль у суспільному житті. Москва : Мысль, 1989. 191 с.

3. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. Санкт-Петербург : Питер, 2001. 282 с. (серия «Мастера психологии»).

4. Анцыферова Л.И. Личность в трудных жизненных условиях: переосмысление, преобразование ситуации и психологическая защита. *Психологический журнал*. 1994. №1. 3-18.

5. Анцыферова Л.И. Психология повседневности, жизненный мир личности и «техники» ее бытия. *Психологический журнал*. 1993. Т. 14. № 2. 8-17.

6. Ассаджолі Р. Психосинтез: теорія і практика. Москва: «REFL-book», 1994. 286 с.

7. Батраченко І.Г. Психологія антиципації : монографія. Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ ім. О. Гончара, 2009. 264 с.

8. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну / пер. с нем. В. Седельника и Н. Федоровой. Москва : Прогресс-традиция, 2000. 381 с.

9. Бодалев А. Акме-эффект личностного самоосуществления в процессе социализации и индивидуализации взрослого человека. *Мир психологии*. 1998. № 1. 59-65.
10. Болотова А.К. Прикладная психология : учеб. для вузов. Москва : Аспект Пресс, 2001. 383 с.
11. Большакова А.М. Психологія особистісної реалізованості суб'єкта життєвого шляху : монографія. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2011. 311 с.
12. Бревде Г. М., Габдуллина Л. М., Тульчинский Г. Л. Расширение личностного потенциала: теория, гипотезы, эксперимент. *Науки о человеке в современном мире. Часть 1. Философский век. Альманах 21*. Санкт-Петербург : Центр истории идей. 2002. 158-164.
13. Булюбаш И. Д. Руководство по гештальт-терапии. Москва: Изд-во Института психотерапии, 2004. 756 с.
14. Бурлачук Л. Психодиагностика. Санкт-Петербург : Питер, 2002. 352 с.
15. Вірна Ж. П. Професійний простір особистості: від ознак дисциплінарності до реальності суб'єктивного моделювання. *Проблеми сучасної психології: зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України*. Кам'янець-Подільський, 2014. Вип. 23. 100-111.
16. Головаха Е.И. Жизненная перспектива и профессиональное самоопределение молодежи. Київ : Наукова думка, 1988. 143 с.
17. Головаха Е.И., Кроник А.А. Психологическое время личности. Київ : Наукова думка, 1984. 207 с.
18. Головин С.Ю. Словарь практического психолога, 1998. 554 с
19. Гранин Д.М. Искусство планирования времени или Жизнь без стресса. Санкт-Петербург : Прайм-Еврознак, 2004. 150 с.
20. Деркач А.А. Селезнева Е.В. Акмеологическая культура личности: содержание, закономерности, механизмы развития. Москва : Изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж: Изд-во НПО «МОДЕК», 2006. 496 с.
21. Джеймс К. Внутренний баланс: как не потратить жизнь на пустяки. Москва : Владос, 2003. 114 с.
22. Джеймс М., Джонгвард Д. Рожденные выигрывать. Трансакционный анализ с гештальт-упражнениями [пер. с англ. Б.Е. Волынского]. Москва : «Прогресс-Универс», 1995. 336 с.
23. Иванников В.А. Поведение человека в ситуации выбора. *Вероятностное прогнозирование деятельности человека* / под ред. И.М. Фейгенберга, Г.Е. Журавлева. Москва : Наука, 1977. 112-133.
24. Карпенко З. С. Аксіопсихологія особистості : монографія. Київ: ТОВ «Міжнародна фінансова агенція», 1998. 216 с.
25. Киреева З.А. Развитие сознания, детерминированное временем: монография. Одесса: ВМВ, 2010. 384 с.

26. Ковалев В.И. Особенности личностной организации времени. *Активность и жизненная позиция личности* / [отв. ред. К.А. Абульханова-Славская]. Москва : Ин-т психологии АН, 1988. 110-127.
27. Коган Л. Н. Человек и его судьба. Москва : Мысль, 1998. 283 с.
28. Кокун О.М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний аспект забезпечення діяльності : монографія. Київ : Міленіум, 2004. 265 с.
29. Корнилова Т.В. Психология риска и принятие решений : учебное пособие. Москва : Аспект Пресс, 2003. 286 с.
30. Леонтьев Д.А. Самореализация и сущностные силы человека. *Психология с человеческим лицом: гуманистическая перспектива в постсоветской психологии*. Москва : Смысл, 1997. 156-176.
31. Логинова Н.А. Развитие личности и ее жизненный путь. *Принцип развития в психологии*. Москва : Наука, 1978. 156-172.
32. Маноха І. П. Психологія потаємного «Я». Київ : Поліграфкнига, 2001. 448 с.
33. Маслоу А. Дальние пределы человеческой психики: / пер. с англ.; вступ. ст. Акулиной Н. Н. Москва: РГБ, 1999. 432 с.
34. Мілютіна К.Л. Траєкторії життєвого шляху особистості в динамічному середовищі: монографія. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2012. 298 с.
35. Моляко В. А. Творческая конструкторология. (Пролегомены). Київ : Освіта України, 2007. 388 с.
36. Моляко В.О., Музика О.Л. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень. Житомир : Рута, 2006. 320 с.
37. Мэй Р. Вклад экзистенциальной психотерапии // Экзистенциальная психология. Экзистенция / пер. с англ. М. Зандворова, Ю. Овчинниковой. Москва : Апрель Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. 141-200.
38. Перлс Ф., Хефферлин Р., Гудмэн П. Опыты психологии самопознания (практикум по гештальттерапии). Москва : Гиль-Эстель, 1993. 240 с.
39. Петровский А.В. Психология и время. Санкт-Петербург : Питер, 2007. 448 с. (Мастера психологии).
40. Пригожин И. Конец определенности: время, хаос и новые законы природы / И. Пригожин ; [пер. с англ. Ю.А. Данилова]. Москва : Ижевск, R&D Dynamics, 2001. 208 с.
41. Реан А.А., Кудашев А.Р., Баранов А.А. Психология адаптации личности. Анализ, теория, практика. Санкт-Петербург : «Прайм-еврознак», 2006. 480 с.
42. Рибалка В.В. Аксиологічні основи психологічної культури особистості: навч.-метод. посібник. – Київ : АПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих; Ін-т обдарованої дитини; АПН і МОН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психології і соц. роботи, 2009. 326 с.
43. Роджерс К. Взгляд на психотерапию: становление человека ; [пер. с англ.]. Москва : Прогресс, Универс, 1994. 480 с.
44. Роменець В.А. Психологія творчості. Київ : Либідь, 2001. 288 с.

45. Рубинштейн С.Л. Бытие и сознание. Человек и мир. Санкт-Петербург : Питер, 2003. 512 с.
46. Сергиенко Е.А., Харламенкова Н.Е. Планирование и выбор жизненного пути / в кн. Психология / под общей ред. В.Н. Дружинина. Санкт-Петербург : Питер, 2007. 315-317.
47. Титаренко Т.М. Жизненный путь. *Психологія особистості : словник-довідник* / за ред. П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. Київ : Рута, 2001. 34-35.
48. Фельдштейн Д. И. Психология развития личности в онтогенезе. Москва : Просвещение, 1989. 206 с.
49. Франкл В. Воля к смыслу / пер. с англ. Д. Гурьева, А. Суворовой. Москва : ЭКСМО-Пресс : Апрель пресс, 2000. 366 с.
50. Цуканов Б.Й. Время в психике человека : монография. Одесса : Астропринт, 2000. 220 с.
51. Юнг К. Г. Душа и миф: шесть архетипов. Киев: Государственная библиотека Украины для юношества, 1996. 384 с.
52. Юнг К. Г., Франц М.-Л. Ф., Хендерсен Дж. Якоби И., Яффе А. Человек и его символы / пер. В.А. Зеленский. Санкт-Петербург: «Б.С.К.», 1996. 456 с.

Интернет-джерела:

- <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/24033/1/Grinova.pdf>
- <http://kspodn.onu.edu.ua/index.php/kunena/seksiya-6-fenomen-osobistisnogo-samozdijsnennya-lyudini-u-kulturnomu-ta-istorichnomu-prostori/192-proektuvannya-zhittya-yak-oznaka-samozdijsnennya>
- <http://otr.iod.gov.ua/images/pdf/2014/2/12.pdf>
- <http://space.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2156/1/Anna%20Kabyshe-Rybalka.pdf>
- <https://pj.journal.kspu.edu.ua/index.php/pj/article/view/180>
- <http://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/httpdoi.org10.31174send-pp2018-162vi66-16.pdf>
- <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/10985/>
- <https://core.ac.uk/download/pdf/12084133.pdf>
- <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/31523/1/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80.pdf>